

Największa strata

Muzeum Narodowe w Poznaniu utraciło najwspanialsze w zbiorach polskich dzieło impresjonizmu francuskiego – *Wybrzeże w Pourville* Claude'a Moneta.

Obraz został kupiony przez niemieckie Towarzystwo Przyjaciół Sztuki dla poznańskiego muzeum (*Keiser Friedrich Museum Posen*) w 1906 r. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości zbiory niemieckiej placówki zostały przejęte przez otwarte w 1919 r., w tym samym gmachu, Muzeum Wielkopolskie. Dzieło Moneta eksponowano tu aż do 1943 r., kiedy to większość zbiorów została wywieziona do magazynów w Saksonii. Stamtąd obraz trafił, wraz z innymi zarekwirowanymi przez Armię Czerwoną dziełami sztuki, do Związku Radzieckiego. Do zbiorów Muzeum Narodowego w Poznaniu powrócił w 1956 r. W latach sześćdziesiątych przeniesiony został do oddziału tego muzeum w Rogalinie, gdzie eksponowany był do 1991 r. Dziesięć lat temu *Wybrzeże w Pourville* znalazło się znowu w poznańskiej placówce. 15 lipca 1999 r. została otwarta nowa ekspozycja poświęcona impresjonistom. Sala, w której prezentowano obraz, nazwana została Salą Moneta.

19 września 2000 r. o godzinie 16.00 jedna z pracownic zauważyła, że w ramie obrazu znajduje się prawdopodobnie jego kopia. Natychmiast powiadomiła o swoim spostrzeżeniu kie-

rownika Galerii Malarstwa Obcego i dowódcę zmiany, którzy potwierdzili zamianę obrazu. Niemal w tym samym czasie powiadomiona została Komenda Miejska Policji, niezwłocznie też wiadomość o kradzieży przekazano na wszystkie przejścia graniczne. Oryginalne dzieło Moneta zostało dokładnie wycięte z ramy, a w jego miejsce wcisnięto nieudolną kopię namalowaną farbami olejnymi na tekturze. Farba była jeszcze świeża – stąd przypuszczenie, że kradzieży dokonano tego samego dnia.

Obraz Claude'a Oskara Moneta *Wybrzeże w Pourville* został namalowany w 1882 r. w charakterystycznej dla mistrza rozjaśnionej pastelowej tonacji. Przedstawiał widok z brzegu urwiska na wybrzeże morskie z małą zatoką. U dołu po prawej znajduje się sygnatura: Claude Monet. Pierwotnie ta olejna kompozycja na płótnie miała wymiary 60 x 73 cm, ale trzeba pamiętać, że po dokonanym wycięciu z ramy wymiary musiały ulec zmniejszeniu.

Kradzież tego dzieła to ogromna strata, tym większa, że było to jedyne płótno Moneta znajdujące się w państwowych zbiorach w naszym kraju.

Obraz był powszechnie znany wśród krytyków sztuki. Wielokrotnie wypożyczano go na ekspozycje do wielu muzeów na świecie. Niełatwo będzie go sprzedać.

Pozostaje nadzieja...

MINISTER KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO USTANOWIŁ NAGRODĘ 40 000 PLN DLA OSOBY, KTÓRA PRZYCZYNI SIĘ DO ODZYSKANIA UTRACONEGO DZIEŁA.

Cenne, bezcenne/ utracone

Rada redakcyjna Monika Kuhnke, Jacek Miler,
Piotr Ogrodzki, Urszula Paszkiewicz

Redaktor naczelny Barbara Kobielska

Oprac. graficzne Karvázy©

Oprac. redakcyjne Maria Barbasiewicz

Korekta Maria Barbasiewicz, Maja Strzeżek

Tłumaczenie Anna Białoskórska

Redakcja: Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych

00-461 Warszawa, Al. Ujazdowskie 6; tel./fax: 621 04 45; tel.: 628 22 85

Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą

00-071 Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 15/17; tel./fax: 826 30 59

Wydawca **pagina** sp. z o.o. 02-878 Warszawa, ul. Gajdy 38a

Zamówienia na egzemplarze prosimy kierować na adres redakcji

2

Od Redakcji: Największa strata

3

Na ratunek zabytkom sakralnym

Monika Barwik

5

Muzea-rezydencje.
Cenne, bezcenne – odzyskane

Joanna Bojarska

8

II Protokół do konwencji haskiej
z 1954 r. o ochronie dóbr
kulturalnych. Geneza dokumentu

**Władysław Białek,
Alicja Białek-Guillemette**

10

Słowińcy

Jerzy Szałygin

13

Elektroniczny przewodnik

Paweł Szlachetko

14

Straty wojenne (1939–1945)

Maria Romanowska-Zadrozna

15

Konserwator zabytkowych zegarów

Krzysztof Lesiak

16

Katalog strat

Monika Barwik

20

Raport w sprawie zagrożeń dóbr kultury
(cz.II). Aktualny stan zagrożenia dóbr
kultury przestępczością w Polsce

Piotr Ogrodzki

22

Ołtarz w Cegłowie

Agnieszka Jędrzejewska-Pawlak

24

Starożytni rabusie (4) – grabieżcy świątyń

Mirosław Barwik

28

Zbiory lwowskie (VIII)
Muzeum im. Dzieduszyckich

Jacek Miler

30

Summary

Fot. P. Szlachetko

Na ratunek zabytkom sakralnym

Monika Barwik

11 października 2000 r. w Urzędzie GKZ odbyła się narada, której tematem była „Ochrona zabytków sakralnych przed szczególnymi współczesnymi zagrożeniami”. Z inicjatywą spotkania wystąpił Generalny Konserwator Zabytków Aleksander Broda, uzyskując poparcie i pomoc ze strony Sekretarza Generalnego Konferencji Episkopatu Polski Księdza Biskupa Piotra Libery, przy dużym zainteresowaniu biskupów ordynariuszy diecezji. O randze przedsięwzięcia, mimo jego roboczego charakteru, świadczy obecność Jego Eminencji Księdza Prymasa Kardynała Józefa Glempa – Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski, oraz Wiceministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Stanisława Żurowskiego. Na zaproszenie Generalnego Konserwatora Zabytków przybyli także: przedstawiciele Konferencji Episkopatu Polski, Dyrektor Biura Koordynacji Służby Prewencyjnej Komendy Głównej Policji, Dyrektor Biura Rozpoznawania Zagrożeń Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, Sekretarz Generalny Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Pożar-

nictwa, Przewodniczący Polskiego Komitetu Narodowego Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS, Prezes Zarządu Głównego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami oraz przedstawiciele ministerstw, służb państwowych oraz najliczniejsza grupa uczestników – diecezjalni konserwatorzy zabytków, dyrektorzy muzeów archidiecezjalnych, przedstawiciele zgromadzeń zakonnych i wojewódzcy konserwatorzy zabytków.

Celem spotkania było wypracowanie skutecznych form i metod współdziałania służb publicznych i kościelnej służby konserwatorskiej w przeciwdziałaniu skutkom szczególnych zagrożeń dla zabytków sakralnych i przyjęcie wniosków do określenia zasad współpracy między Państwem a Kościołem katolickim w ochronie zabytków sakralnych.

Od początku lat dziewięćdziesiątych obiekty sakralne należą do grupy najbardziej zagrożonej stratami dóbr kultury. Do największych niebezpieczeństw zaliczyć trzeba tutaj kradzieże, przemyt, akty wandalizmu, pożary. Dotkliwe straty, czego przykłady mieliśmy w latach 1997 i 1998, powoduje także powódź.